

Branioци i članovi njihovih porodica ostvaruju druga prava u skladu sa federalnim i kantonalnim propisima koja nisu obuhvaćena ovim Zakonom i to:

1. novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti;
2. prednost pri zapošljavanju pod jednakim uvjetima;
3. prednost pri zakupu i otkupu poslovnog prostora pod jednakim uvjetima;
4. prednost pri upisu u obrazovne ustanove pod jednakim uvjetima;
5. besplatne obavezne udbenike za redovno školovanje;
6. prednost pri dodjeli stipendija i smještaju u đačke i studentske domove;
7. zdravstvenu zaštitu;
8. prioriteto pravo za rješavanje stambenog pitanja pod jednakim uvjetima;
9. pomoć u slučaju smrti;
10. prednost pri korištenju programa nadležnih zavoda za zapošljavanje;
11. oslobođanje od plaćanja, naknade troškova korištenja građevinskog zemljišta;
12. ostvarivanje penzije pod povoljnijim uvjetima;
13. druga prava u skladu sa posebnim propisima.

Član 27.

Ratni vojni invalidi i njihove porodice, članovi porodice poginulih, umrlih, nestalih branilaca, članovi porodice umrlih ratnih vojnih invalida i demobilizirani branioци, ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, saglasno odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti («Službene novine Federacije BiH», broj 29/97) i Zakona o zdravstvenom osiguranju («Službene novine Federacije BiH», br. 30/97 i 7/02), kao i saglasno odgovarajućim izmjenama i dopunama navedenih zakona, ukoliko to pravo ne mogu ostvariti po drugom osnovu.

Nadležni organ kantona posebnim propisom utvrđuje postupak i način ostvarivanja zdravstvene zaštite za lica koja nisu osigurana, saglasno odredbama Zakona o zdravstvenom osiguranju.

Nadležni organ kantona posebnim propisom utvrđuje kriterije za ostvarivanje prava na liječenje u inozemstvu ratnih vojnih invalida, djece poginulog branioца, umrlog i nestalog branioца, demobiliziranog branioца i djeci demobiliziranih branilaca prema utvrđenoj medicinskoj indikaciji i u skladu sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju i propisu o upućivanju osiguranih lica na liječenje u inozemstvo. Ratni vojni invalidi ostvaruju pravo na korištenje ortopedskog pomagala u skladu sa utvrđenom medicinskom indikacijom i propisima koji reguliraju ovo pitanje.

Nadležni organi osigurati će isticanje obavijesti na vidnim mjestima (bolnice, ambulante, općine, sudovi i druge javne ustanove) da prednost bez čekanja u redu imaju teži ratni vojni invalidi i roditelji šehida i poginulih branilaca koji će svoj status dokazivati odgovarajućim iskaznicama.

Zakon Republike Hrvatske

Prava iz ovoga Zakona koja se ostvaruju na osnovi oštećenja organizma, smrtnog stradavanja člana obitelji te materijalnih i drugih potreba korisnika jesu:

- prava na osnovi oštećenja organizma:
- 1. osobna invalidnina,
- 2. doplatak za njegu i pomoć druge osobe,

3. ortopedski doplatak,
4. medicinska, odnosno fizikalna rehabilitacija,
5. naknada troškova prijevoza,
6. jednokratna novčana pomoć.

– prava na osnovi gubitka, zatočenja ili nestanka člana obitelji:

1. obiteljska invalidnina,
2. povećana obiteljska invalidnina,
3. uvećana obiteljska invalidnina,
4. prava članova obitelji zatočenoga ili nestaloga hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata,
5. prava članova obitelji iza smrti HRVI iz Domovinskog rata.

– prava na osnovi materijalnih i drugih potreba korisnika:

1. posebni doplatak,
2. usluge osobe za pružanje njege i pomoći,
3. opskrbrnina,
4. doplatak za pripomoć u kući,
5. prednost pri smještaju u umirovljeničke domove,
6. obilježavanje mjesta masovnih grobnica žrtava iz Domovinskog rata,
7. osiguravanje troškova pogreba uz odavanje vojne počasti.

Zakon Kosova iz 2011. godine

Član 9

Prava i beneficije invalida OVK-a

1. Invalidi OVK-a prema uslovima i kriterijumama utvrđenim ovim Zakonom, ostvaruju ova prava i beneficije:

- 1.1. pravo na ličnu invalidsku penziju.
 - 1.2. pravo na porodičnu invalidsku penziju posle smrti invalida.
 - 1.3. dodatak za staranje i pomoć druge osobe za invalide OVK-a sa stepenom invalideta od 81% do 100%.
 - 1.4. ortopedsku naknadu za obezbeđenje ortopedskih pomagala.
 - 1.5. primarno, sekundarno i tercijarno zdravstveno zbrinjavanje bez nadoknade u javnim zdravstvenim institucijama.
 - 1.6. zdravstvenu i fizikalnu rehabilitaciju.
 - 1.7. profesionalno osposobljavanje za invalide koji imaju delimičnu ograničenu radnu sposobnost.
 - 1.8. prednost zapošljavanja u pojednakim radnim uslovima.
 - 1.9. prednosti upisa i primanje u javnim obrazovnim institucijama u ravnim uslovima;
 - 1.10. stipendiju za srednje i univerzitetsko školovanje;
 - 1.11. smeštaj u studentske domove bez nadoknade;
 - 1.12. zbrinjavanje za porodični smeštaj;
 - 1.13. oslobođanje od sudskih, administrativnih i javnih taksa;
 - 1.14. jeftinija i reducirana tarifa potrošene električne energije za ličnu upotrebu u slučaju teškog ekonomskog stanja, kada ispunjava kriterijume u skladu sa šemom za socijalnu pomoć.
 - 1.15. smeštaj u domovima za starije osobe bez nadoknade;
 - 1.16. troškove pogreba i sahrana uz vojne počasti.
2. Prava i beneficije utvrđivane u stavu 1 tačka 1.2. 1.5. 1.9. 1.10. 1.11. 1.12. ostvaruju i članovi uže porodice invalida OVK-a.

Pravni tim *Imenovati TO ratom*

za samoobrazovanje

Rilten

društvena pitanja

n°10/2013

najava okruglog stola

Ekonomski podsticaji za veterane

25. maj 2013. godine u 16h

Centar za kulturu dekontaminaciju
Birčaninova 21, Beograd

Centar za kulturu dekontaminaciju vas poziva da učestvujete u diskusiji *Ekonomski podsticaji za veterane* koja će se održati u subotu 25. maja 2013. godine u 16h u Centru za kulturu dekontaminaciju. Ova diskusija se realizuje u okviru projekta *Imenovati TO ratom*. Kao što smo već ustanovili na prethodnim okruglim stolovima i u publikacijama u okviru projekta *Imenovati TO ratom*, veteranska populacija u Srbiji sastoji se uglavnom od radnika i seljaka. U Srbiji koja je u tranziciji, to znači da su oni nezaposleni i u veoma teškoj ekonomskoj situaciji. Cilj okruglog stola *Ekonomski podsticaji za veterane* je da zajedno potražimo odgovor ne samo na pitanje kako integrisati veterane u svet rada, jer i za svet rada jedva da ima radnih mesta, već pre svega kako ih motivisati da postanu preduzetnici i ekonomski lideri u svojim zajednicama.

Koliko god kontroverzni da su bili ratovi iz devedesetih godina, mnogi ljudi koji su se u njima borili činili su to iz osećanja društvene odgovornosti prema svojim zajednicama. Ovaj osećaj međuzavisnosti pojačan je iskustvom rata, gde život i mentalno zdravlje svakog pojedinca zavise od ljudi oko njega. Po povratku iz rata, mnogi veterani su se osetili izdanim od istih zajednica prema kojima su svojevremeno osećali odgovornost, kao i od društva i države, koji su u međuvremenu najvećim delom napustili i diskvalifikovali onu interpretaciju društvene odgovornosti sa kojom su povratnici iz rata prihvatili vojne pozive ili odlazili u dobrovoljce. Mudrijom politikom bilo bi moguće afirmirati prvobitno značenje društvene odgovornosti a da se ne afirmišu njen sadržaj i posledice, kao što je to učinjeno u drugim zemljama, poput SAD-a, gde su ratni veterani postali lideri u svojim zajednicama i istovremeno najveći kritičari politike svoje zemlje. Međutim, u slučaju Srbije, negacija ove društvene odgovornosti, koja je dovela do atomizacije društva i generalne pasivnosti populacije,

bila je od velike pomoći u sprovođenju privatizacije koja nije bila zasnovana na „individualnoj privatnoj inicijativi“, već na mafijaškoj pljački organizovanoj odozgo, kao i u nazadnoj reorganizaciji društva na devetnaestovekovnu klasnu podelu; srednja klasa (odnosno „eksperti“, kako se danas nazivaju) pružala je i još uvek pruža infrastrukturu vladajućoj klasi za eksploataciju većine. Ovde treba napomenuti da je devetnaestovekovna eksploatacija tekla kroz industrijalizaciju i koncentraciju radnih mesta, odnosno da je vlast i kontrola nad kapitalom rada nosila sa sobom i društveno-humanu dimenziju, a da je današnja eksploatacija zasnovana na finansijskim alatima i znači denindustrializaciju, poništenje rada i radnika, odnosno da je genocidna po prirodi. Tragovi osećanja društvene odgovornosti još uvek su vidljivi u samoorganizovanim veteranskim udruženjima, u radničkim grupama koje se i dalje bore protiv privatizacije i u malobrojnim preduzećima organizovanim na načelima horizontalne ekonomske demokratije. Na žalost, ove grupe imaju zanemariv uticaj na političko-ekonomski sistem u celini. Dvanaest godina nakon 5. oktobra sasvim je očigledno da nema smisla čekati da država postane društveno odgovorna, i da je zadatak aktivističkih grupa i inicijativa organizovanih „odozdo“ (NVO, lokalnih sindikata, samoorganizovanih privrednih društava zasnovanih na ekonomskoj demokratiji...), da same kreiraju društvene promene. Ovaj aktivizam „odozdo“ mora biti zasnovan na razumevanju da svoj doprinos daje društvu u celini, a ne određenim „društvenim grupama“, marginalizovanim ili ne. Razumevajući aktivizam na ovaj način, možemo reaktivirati kod ratnih veterana i drugih učesnika rata njihovu društvenu odgovornost i osećanje međuzavisnosti kao pojedinaca i kao udruženja, tako što ćemo u zahtev za donošenjem i u predlog boračko-invalidskog zakona uvrstiti podsticaje za formiranje preduzeća i preduzetništva zasnovanih na principima ekonomske demokratije. Diskusija na ovom okruglom stolu ima za cilj da utvrdi kakvi bi ti podsticaji trebalo da budu.

EKONOMSKI podsticaji za veterane je prilično neobičan naslov diskusije o takozvanim beneficijama za veterane. Cilj ovog teksta nije da odredi procenite invaliditeta i beneficije koje proizilaze iz njih, ni obaveze države prema ratnim vojnim invalidima – to se podrazumeva! Namera je da se ponudi ekonomsko-društvena perspektiva o pitanju kako bi veterani mogli ponovo da budu aktivni članovi društva u Srbiji. Prvi deo teksta su beleške diskusije, koje su vođene i u samom timu projekta, i sa različitim grupama veterana kao deo okruglih stolova. Drugi deo je artikulacija nekoliko suštinskih tačaka za predlog zakona, a treći deo je pregled

zakonskih rešenja u regionu. Položaj učesnika rata u Srbiji je vrlo težak i komplikovan. Posledice ratova se odražavaju kako na učesnike lično tako i na članove njihovih porodica. Većina učesnika rata izgubila je ekonomsku nezavisnost i mesto hranitelja porodice, koje su glavne funkcije u stvaranju građanskog i društvenog identiteta. Takođe, radno mesto znači stvaranje socijalnog okruženja, mesto subjektivizacije, identifikacije i pripadnosti. Zbog toga, gubljenje radnog mesta, ne samo usled „privatizacije“, ima presudnu ulogu u veteranskoj psiho-socijalnoj dezintegraciji. U tom smislu, država mora

Izdavač:
Učitelj neznalica i njegovi komiteti
Imenovati TO ratom
CZKD

Urednik:
Ivan Zlatić

Dizajn i prelom:
Matija Medenica

Štampa:
Fotokopirnica „Student“

Projekat finansiraju Evropska unija kroz Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava i Holandska Ambasada u Beogradu po programu Matra Embassy Programme. Sadržaj ovog štampanog materijala je isključivo odgovornost CZKDa i ni pod kojim okolnostima se ne može smatrati da odražava stav Evropske unije.

ucitelineznalica.org

da preuzme mere za njihovu socijalnu i ekonomsku integraciju koja bi doprinela njihovom osamostalivanju.

Osećanje nepravde je u Srbiji naročito izraženo zato što se snažni društveno-ekonomski mehanizmi koriste da se krivica za (izgubljene) ratove, i za izgubljena radna mesta učestika ratova, prebaci na obične učesnike rata, od kojih većina pripada radničkoj klasi. A da se uporedo krivice oslobode ratni profiteri koju su postali tajkuni – Miloševići ministri, nomenklatura, pripadnici službi i saradnici službi. Istovremeno, totalno se previđa činjenica da je učešće radnika u borbi za demokratske promene tokom devedesetih bila odlučujući faktor za uspeh svrgavanja režima (ne samo štrajk u kolubarskim rudnicima, kao deo 5. oktobra, već i široka podrška radnika u borbi protiv političke i ekonomske oligarhije SPS-a, JUL-a i SRS-a). Radničko odstranjenje iz donošenja političkih i ekonomskih odluka, omogućilo je prvobitnu akumulaciju-pljačku kapitala vladajućim partijama tokom devedesetih. Do dan danas, sa blagoslovom i uz učešće i profitiranje skoro svih političkih stranaka i ćutanje pretežnog dela civilnog društva, kroz „privatizaciju“ se legalizuje novac koji je devedesetih godina opljačkan i iznet iz Srbije, i time nastavlja i sadašnja pljačka Srbije.

Prebacivanje krivice na obične učesnike rata je efikasan mehanizam da se obezbedi društveni mir dok traje pljačka (privatizacija), zato što većina veterana istovremeno čine i radničku klasu koja je u tom procesu opljačkana. Ta krivica je plasirana ne samo na kolektivnom nivou (svi učesnici rata/radnici/narod), već i kao lična odgovornost za rat. Rezultat je potpuna atomizacija i raspad društva, kao i onemogućavanje samoorganizacije učesnika rata, radnika (pod tim identitetom ili drugim izvorom identifikacije), ili bilo koje druge društvene grupe za širenje zajedničkog vida ili horizonta društva. Sve što je ostalo je preživljavanje ili uključivanje pojedinaca na margini uslužnih delatnosti (od pekara do prodavaca na trotoarima), kao i borba za prava ili jagma za resursima između interesnih grupa i pojedinaca unutar same grupe, i povodom i građanskih i ljudskih prava.

Veterani su se tokom poslednjih godina samoorganizovali kako bi se borili za svoja prava. U kojim okvirima se oni bore? U diskusijama sa učesnicima rata i antiratnim aktivistima pojavilo se nekoliko polemičkih tačaka u vezi sa boračko-invalidskim zakonom i sa procesom promene položaja veterana i učesnika rata u društvu:

- Zakon o boračko-invalidskoj zaštiti, kao jedan od zakona o socijalnoj zaštiti, tretira veterane kao socijalne slučajeve, pa se postavlja pitanje da li prava na beneficije potiču od toga što su ljudi rizikovali život za državu (koliko god da su kontroverzni bili ratovi koje je država odlučila da vodi), ili od njihove današnje teške ekonomske i društvene pozicije kao veterana, od kojih većina pripada pauperizovanoj-osiromašenoj radničkoj klasi. Imajući u vidu da je privatizacija-pljačka sprovedena u ratno vreme, dok su ratnici bili na ratištu, radnici-veterani su kod svojih kuća, od svoje države bili izloženi moroderstvu. Konkretno pitanje glasi da li premestiti zakon iz nadležnosti Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike u nadležnost Ministarstva odbrane ili Ministarstva pravde i državne uprave, ili osnovati posebno ministarstvo.

- Da bi veterani za svoja prava dobili podršku političke elite i građanskog društva

(kome oni kao NVO i sami pripadaju), od njih se zahteva da sami sebe prikažu kao žrtve prethodnog režima, ali i da u isto vreme na sebe preuzmu odgovornost za rat, kao i za ubistva i pljačku u ratu.

Ponekad i sami veretani tu poziciju promoviraju, tako što se postavljaju kao jedini kvalifikovani da pričaju o ratu. Tako je rat predstavljen kao njihov i samo njihov kolektivni događaj, ili „problem“, a ne pitanje celog društva u Srbiji. U tom smislu oni prihvataju liberalnu ideologiju i pretvaraju sebe u još jednu interesnu grupu koja traži beneficije od države, a po tom osnovu su ponovo diskvalifikovani.

Zakon po sebi ne može da reši takve kompleksne društvene procese koji se razvijaju na paralelnim nivoima i po različitim ideologijama i interesima. S obzirom da zakon treba da bude projekcija poželjne ili postojeće društvene vizije, insistiranje na javnoj-društvenoj diskusiji o zakonu, koji je ključan u definiciji odnosa države i društva prema ratu, omogućio bi uvid u tu kompleksnu situaciju i njen nastavak danas na političkom, ekonomskom i društvenom polju.

- Što se više širilo samoorganizovano skupljanje potpisa Saveza ratnih veterana Srbije za građansku inicijativu za donošenje zakona o boračko-invalidskoj zaštiti, dešavali su se verbalni, čak i fizički napadi na njihovo članstvo i aktiviste, kao i pozivi u policiju na informativne razgovore o članstvu i članarinama. Država guši svaku inicijativu koju ona po nekim od partijskih linija ne kontroliše, i od koje ne profitira. Rezultat takvog pristupa države nije samo kršenje prava okupljanja i govora, nego se radi o pokušaju države da smanji broj osoba sa statusom veterana (kroz vremensko ograničenje rata na 1991-92. i 1999. godinu i „reviziju invaliditeta“ ratnih vojnih invalida), da bi smanjila troškove posledica rata, ili da novac podeli što manjem broju ljudi.

- Priznanje statusa boraca/veterana kroz borački dodatak do sada je bilo odbijano sa izgovorom da Srbija trenutno nije u ekonomskoj situaciji da finansira tako veliki izdatak. Ali, pitanje boračkog dodatka, kao i pitanje ratnih dnevnica otvara pitanje na koji način će borcima, sada veteranima, država nadoknaditi „lične dohotke“ za rat, koje je samo selektivno i ispunila.

U okvirima tih kontradiktornih okolnosti od veterana se traži da budu jasni, artikulisni i dosledni.

Kao i u ratovima na teritoriji Jugoslavije, tako i u privatizaciji država nastavlja do dan danas da se bori protiv svojih građana. Zato je državno priznanje statusa borca i stvaranje uslova za ekonomsku integraciju učesnika rata, ne samo u vidu najamnih radnika u socijalnim preduzećima i državnom apartu, već posebno u vidu preduzetništva i borbe za očuvanje radnih mesta, neophodan korak za obnavljanje društva u Srbiji. Društva koje bi moglo biti prepreka institucionalizovanom mafijaškom ponašanju vlasti poslednjih dvadeset godina. Sa takvim ciljem na umu treba koncipirati zakonski okvir ekonomske integracije učesnika rata.

Potrebno je insistirati na pravima koja omogućavaju zapošljavanje i samo-zapošljavanje učesnika rata kroz edukativne, finansijske i administrativne mere, kako bi obavljali poslove koje mogu obavljati shodno svojim mogućnostima (u slučaju invaliditeta), i pritom naročito obratiti pažnju na stručnu prekvalifikaciju. U uslovima koji postoje danas u Srbiji, cilj je SAMO-zapošljavanje, stvaranje uslova za veterane kako bi mogli da stvore

individualna i kolektivna - zadruge, partnerstvo ili AD - sa drugim veteranima ili još bolje sa drugim ljudima u njihovim okruženjima - mala i srednja preduzeća. Oblik zadruge je važan zato što pored finansijskog kapitala udružuje i socijalni kapital i rad kao kapital i zato omogućava veću društvenu integraciju.

Neke od mera koje bi mogle da podstiču motivaciju društva i veterana bi bile:

- Pravo na beneficije prilikom zakupa poslovnog prostora kada se kao zakupodavac pojavljuje državni organ (Grad, Opština ili Republika), odnosno kada je predmet zakupa u državnom vlasništvu.

- Zadrugama veterani bi osiguravali zajednički nastup na tržištu, a novoosnovanim zadrugama su potrebne jednokratne subvencije. Ovaj način postoji u okruženju (Hrvatskoj), gde je pomoć države 20.000 evra za novoosnovane zadruge borca, zadrugu može osnovati najmanje šest članova, a o zahtvu za pomoć rešava nadležno ministarstvo nakon objavljenog javnog poziva. U Srbiji bi bio primeren i mnogo veći iznos od 20.000 evra, imajući u vidu da Srbija izdvaja-pomaže strane investitore po svakom otvorenom radnu mesto iznosom od 5-10 hiljada evra, i to nepovratno.

- Poreske olakšice, kao što je oslobođanje od PDV-a ili program "Prva šansa", gde država plaća doprinose za zaposlene tokom prve ili prve dve godine.

- Osnivanje posebnog fonda ili institucija za ove namene, za mikro-kreditiranje, koje bi pratile ova preduzeća i pomagale edukacijama, savetima i kontaktima. Sa druge strane, te institucije bi pratile namensko i racionalno-ekonomsko raspolaganje sredstvima, a time i kontrolisale zakonitost postupanja.

Na sve te podsticaje imale bi prava veteranske grupe ili grupe radnika koje imaju veliki procenat veterana, kao i grupe koje su aktivne u borbi protiv korupcije u privatizaciji ili predlažu planove reorganizacije za fabrike u stečaju, kako bi obnovili svoje fabrike. Ovaj način može da se poveže sa prethodnim tako što bi veterani-radnici preduzeća osnovali zadrugu na koju bi se prenela imovina fabrike, kao što se to često radi u privatizaciji – preduzeće se kroz restrukturiranje ili stečaj oslobodi dugova, a imovina se za simboličnu cenu proda investitorima, koji onda dobiju velika podsticajna sredstva da „ožive“ fabriku (primer Zastave elektro, koju su radnici svojom antikorupcijskom borbom spasili od pljačke, a onda ju je država na opisani način restrukturirala i prodala njenu imovinu, uz podsticajna sredstva od 5000 evra po zaposlenom radniku).

Pitanje ekonomske integracije veterana kompleksno je koliko i ekonomska situacija u Srbiji. Za rešenje i napredak po tom pitanju potrebna je saradnja između veterana i radnika i veterana-radnika. Rad na tom pitanju istovremeno podrazumeva viziju pravičnog društva u Srbiji. Stanje u Srbiji nije problem samo veterana, već i radika i svih u Srbiji.

* * * * *

Svi veterani a posebno veterani koji su ostali invalidi, bez obzira na procenat invaliditeta uživaju sledeće pogodnosti - prava:

Zaposlenje

Ako ispunjavaju uslove za radno mesto kao i ostali, imaju prvenstvo zaposlenja. Državne institucije, javna preduzeća i sva ostala preduzeća koja zapošljavaju više od 30 osoba, moraju na svakih 30 zaposlenih osoba zaposliti i dve osobe sa statusom ratnog veterana i invalida.

Svi veterani – borci uživaju sledeća prava: Ratni veterani i članovi porodica koji su i članovi njihovih domaćinstava, uživaju pogodnosti dobijanja bespovratnih kredita i kredita čija je kamata najmanje za 50% manja od kamate komercijalnih kredita, kada se samozapošljavaju i zapošljavaju bar pet radnika.

Stanovanje

Kod rešavanja stambenih pitanja iz socijalnih programa na svakih osam stambenih jedinica bar jedna mora biti dodeljena licu sa statusom ratnog veterana ili njegovoj porodici ako je veteran poginuo ili nestao. Dobijanje bespovratnih kredita i kredita sa kamatom za 50% umanjenom od kamate za stambene kredite.

Iste finansijske pogodnosti, veterani i porodice poginulih, ubijenih i nestalih veterana, uživaju za rešavanje stambenog pitanja.

Komunalni troškovi stanovanja ratnih veterana kao i porodica poginulih i nestalih veterana, uživaju 50% popusta tih troškova. Preci poginulih, nestalih i umrlih veterana uzivaju isti popust do kraj života.

Školovanje

Ratni veterani, ako ispunjavaju uslove, imaju pravo upisa u škole i na fakultete i preko predviđenog broja učenika/studenata za tu školsku godinu.

Veterani koji se školuju, u skladu sa statutom obrazovne institucije, i ako se ne školuju uz rad, imaju pravo na stipendiju koja ne može da bude manja od 2/3 proseka ličnog dohotka u Republici u poslednja tri meseca. Iste pogodnosti za školovanje uživaju članovi porodica poginulih i nestalih veterana i veterana invalida.

Svi udžbenici i pribori koji su potrebni za njihovo školovanje su besplatni i nabavljaju se preko prosvetnih institucija u kojima se školuju, a padaju na teret Republike.

Kultura

Veterani uživaju pravo na popust od 50% za cene ulaznica za muzeje, galerije, pozorišta, balet, koncerte i operu u institucijama čiji su osnivači Republika, Pokrajina ili Grad. Razliku u prodajnoj ceni ulaznica tim institucijama kulture nadoknađuje osnivač.

Komunikacije

Veterani i članovi porodice poginulog, ubijenog ili nestalog veterana, njegovi precima do kraja života, a potomci do kraja školovanja, ali ne duže od 27 godine života, ne plaćaju preplatu za javni radio i TV servis, a telefonske i provajderske usluge plaćaju sa popustom od 50%.

Prevoz

Veterani uživaju popust od 50% na cenu prevoza unutar Republike, i besplatan prevoz u komunalnom javnom saobraćaju. Kad je put preduzet radi lečenja, troškove prevoza snosi Republika.

Veterani i članovi njihovih porodica koji se nalaze na školovanju uživaju pravo na besplatan prevoz u javnom saobraćaju, za povratna putovanja do 12 puta godišnje. Vozilo za individualni prevoz koje koriste veteran i članovi njegove porodice koji sa njim žive u domaćinstvu, oslobođeni su prilikom kupovine i registracija za javni saobraćaj, svih poreza i doprinosa. Novo vozilo sa ovim pogodnostima može se nabavljati jednom na svakih 5 godina.

Invaliditet

Ako je veteran ratni invalid ili ako su članovi poginulog, ubijenog ili nestalog veterana, stariji od 65 godina života, uživaju pravo na pomoć patronažne sestre u trajanju od najmanje dva sata, tri puta nedeljno.

Troškove lečenja, lekova i proteza, pomagala i rekonstrukcija – prilagođavanja stambenih objekata u kojima žive veterani, snosi Republika.

Veterani i njihovi precima, ako nemaju drugih neposrednih potomaka, posle navršanih šezdeset i pet godina života, imaju pravo na smeštaj u staračkom domu po svom izboru, a troškove snosi Republika.

* * * * *

U uporednom zakonodavstvu u okruženju, opseg ekonomskih prava je veoma sličan, i ne postoje neke velike specifičnosti u pogledu prava koja se priznaju veteranima (pravo na stipendije, besplatne udžbenike, na carinske olakšice, smeštaj u domove, prednosti prilikom stambenog zbrinjavanja).

Što se tiče naknade koju ostvaruju veterani u okruženju, prava su veoma slična važećem zakonodavstvu u Republici Srbiji, pa se daje samo uporedni pregled materijalnih i nematerijalnih prava.

Zakon Republike Srpske

(1) Mesečna primanja po ovom zakonu su: borački dodatak, lična invalidnina, dodatak za njegu i pomoć, ortopedski dodatak, dopunsko materijalno obezbeđenje, porodična invalidnina, povećana porodična invalidnina kao stečeno pravo, uvećana porodična invalidnina i posebno mesečno primanje.

(2) Godišnja primanja po ovom zakonu su borački dodatak i naknada za odlikovanje.

Zakon BiH Član 7.